

tim a locorum Ordinariis prohibitum. (1)

Porro hisce documentis innitebatur eximius theologus ut per epistolas datas ad Rmum Secretarium S. Congregationis Indicis sub die 23 Februarii 1888, iterum percontaretur:

1. An ad dubium a nobis genericè propositum aptari possit responsio: *Ad dubium uti proponitur, negative*, lata a S. Congregatione Indicis in casu particulari Ephemeridis, vulgo *Corriere di Crema*.

Et dummodo affirmative: utrum

(1) Nè vi potea esser difficoltà, giacchè si parla di chi ha la facoltà di leggere e ritenere libri proibiti — in *Indicem relatos* — e il *Corriere di Crema* non è in *Indicem relatum*. Ma se invece si parlasse di chi ha la facoltà dalla S. Sede di leggere i libri proibiti, senza farsi eccezione, allora è chiaro che tale facoltà si estende a qualunque libro proibito, anche *nominatamente*, dagli Ordinarii.

(2) Siccome poi qualche giornale aveva frainteso questa risposta, perciò V. R. nella sullodata dichiarazione inserita nella *Scienza e Fede*, rettificava la cosa, distinguendo tra *libros in Indicem relatos*, di cui solo era cenno nel dubbio, e *libros prohibitos* in genere, facendo quindi notare che, se si parlasse di chi ha facoltà dalla S. Sede di leggere i libri proibiti senza eccezione, allora è chiaro che tale facoltà si estende a qualunque libro proibito, anche *nominatamente* dagli Ordinarii. Invece il Compilatore dell'appendice dell'*Acta*, senza far cenno nè della risposta già data dalla S. Congregazione dell'Indice, nè della successiva dichiarazione di V. R. sostiene senza restrizione, che la licenza della S. Sede di leggere libri proibiti non comprende quelli proibiti dai Vescovi, se non n'è fatta espressa menzione nell'Indulto. Di qui il Dubbio che io sottopongo umilmente all'autorevolissimo giudizio di V. P. Rma., cioè:

Se al dubbio: *Utrum Christi fidelibus etc.* redatto com'è qui sopra, e nell'*Acta ecc.*, in forma generica, possa e debba applicarsi la risposta: *ad dubium, uti proponitur, negative*; quale fu già data dalla S. C. quando lo stesso dubbio le fu presentato in forma non generica, cioè riferentesi ad una sola Diocesi (Crema), e a un fatto particolare (Il *Corriere di Crema*); e in caso affermativo, se questa risposta debba interpretarsi nel senso che chi ha facoltà generale dalla S. Sede *legendi libros prohibitos* possa leggere anche i libri e giornali proibiti nelle loro Diocesi dai rispettivi Ordinarii?

Della Paternità V. Rma.

23 Febbraio 1888

N. N. Teologo, Canonico, e Profes. di Teologia nel Seminario Vescovile.

haec responsio ita sit accipienda, ut qui a S. Sede facultatem generalem obtinent *legendi libros prohibitos* possint legere etiam libros et ephemerides prohibitas in suis Dioecibus ab respectivis Episcopis? (2)

Antequam ad proposita dubia respondeamus, praemittimus, nos minime recedere posse a sententia quam loc. cit. defendimus; documentis enim quae supra retulimus, nedum illa non subvertitur, sed confirmatur.

Atque primum observamus, ver-

borum Rmi P. Secretarii *sine ulla exceptione*, non illum esse sensum quem theologus iis tribuit: hic enim arbitrari videtur, verba illa referri ad illam formulam: *Liceat Oratori, quoad vixerit, legere ac retinere, sub custodia tamen, ne ad aliorum manus perveniant, libros quoscumque prohibitos*, quae habetur in facultatibus concedi solitis per S. Indicis Congregationem; ita ut opinetur, hanc loquendi rationem aequipollere facultati universali legendi libros quoscumque a quibuscumque prohibitos, atque id Rmum P. Secretarium innuere voluisse; quod certe a veritate alienum est.

Etenim verba illa habentur in quibuslibet facultatibus legendi libros prohibitos quae de more et de die in diem conceduntur: at Rmum P. Secretarium per illa verba insolitam et extraordinariam concessionem innuere voluisse, nemo rationabiliter negaverit; etenim sin minus affirmasset, per ordinarias facultates, a S. Sede concedi licentiam legendi etiam libros in respectivis Dioecibus ab Episcopis prohibitos, quod alienum erat ab eius mente, quia cum quamlibet exceptionem excluserit, speciales facultates innuere certe voluit plane ab iis diversas quae, quotidie et quibusvis petentibus conceduntur.

Quod et alio probamus argumento.

Responsio enim Rmi P. Secretarii erat quaedam explanatio re-

sponsionis a S. Indicis Congregatione datae ad dubium propositum. Porro dubio illo petebatur: an qui pollet facultate legendi libros in Indicem relatos, possit legere Ephemeridem *Corriere di Crema*. Atque responsum fuit: *Ad dubium prout proponitur, negative*, quia, ut inquebat Rmus Secretarius, ephemerides illae in Indicem relatae non reperiebantur.

Duo ergo ex his consequuntur:

1. In dubio actum esse de facultatibus communibus, de iis scilicet quae omnibus conceduntur, non de facultatibus specialibus. 2. In facultatibus communibus non comprehendi licentiam legendi ephemerides ab Episcopo Cremensi prohibitas. Ergo 3. ad libros vel ephemerides legendas ab Episcopis prohibitas necessarias esse speciales facultates, in quibus nulla contineatur exceptio. Facultates igitur, necessariae ad legendos libros vel ephemerides ab Episcopis prohibitas non sunt illae quae quotidie petentibus tribuuntur, sed aliae, pro quibus specialis petitio, et specialis concessio necessaria est; atque hae prorsus sunt quas Rmus Secretarius innuere voluit, ut quis tuto legere possit libros scriptaque quaecumque etiam ab Episcopis pro respectivis Dioecibus proscripta.

Id demum et ex voto Theologi, cui commissum fuit quaestionem illam dirimere, et ex S. Congregationis Indicis sententia definitum.

Certum enim videri cuilibet debet, Rmum P. Secretarium ad unguem adhaesisse iis quae in Congregatione decreta fuere; porro ea in Congregatione quae habita fuit die 3 Februarii 1879 probatum fuit votum Theologi.

At Theologus ille, vir de cetero prudentia et scientia conspicuus, postquam edisseruisset, in dubio proposito non comprehendere libros vel ephemerides ab Episcopis proscriptas, subdit: « Si ageretur de facultate, qua permetteretur lectio etiam librorum ab Episcopis proscriptorum; aut per verba nullis circumscripta limitibus et absoluta, concederetur alicui licentia legendi et retinendi universos libros quomodocumque prohibitos, rationabiliter dubitari non posset quin facultas illa extenderetur ad libros etiam ab Episcopis prohibitos. » (1)

Duo ergo praeclarissimus consultor proposuerat ad dignoscendum utrum concessae facultates extenderentur etiam ad libros ab Episcopis prohibitos; vel expressam mentionem illius specialis concessionis; vel talem loquendi formulam, nullis scilicet limitibus circumscriptam, ex qua quis dignoscere posset, in concessis facultatibus nullum librum excludi quomodocumque prohibitum.

(1) Se si trattasse di una facoltà con cui si permettesse la lettura anche dei libri proscritti dai Vescovi, o si accordasse in termini illimitati, generali ed assoluti, di leggere e ritenere tutti i libri proibiti di ogni maniera, non potrebbe promuoversi dubbio alcuno sulla estensione per i libri condannati eziandio dai Vescovi.

Atqui his certe adhaesit, atque adhaerere debuit Rmus Indicis Secretarius; qua de causa per verba *sine exceptione aliqua* (senza farsi eccezione) sententiam illam consultoris exprimere atque referre voluit. Ergo Rmus Secretarius de specialibus omnino facultatibus locutus est.

Exinde sequitur, eum per illa verba, *senza farsi eccezione* non respexisse ad communem illam formulam: liceat oratori legere et retinere *libros quoscumque prohibitos*, quae in quibuslibet facultatibus legitur, sed ad aliam quae aliis esset verbis conficienda, si in ea daretur facultas legendi etiam libros ab Episcopis prohibitos; quae de cetero facultas nulli concederetur nisi expressis verbis in supplicii libello peteretur.

Hisce praemissis patere arbitramur ad proposita dubia responsio.

Ad 1. enim respondendum est: *Affirmative*; responsionem scilicet S. Congregationis Indicis: *Ad dubium, uti proponitur, negative*, aptari debere ad dubium propositum; quia cum facultas concessa, de qua in dubio, sit prorsus communis, non potest comprehendere facultatem legendi libros et ephemerides ab Episcopis in suis Dioecesisibus proscriptas: pro his enim requiritur aut facultas specialis, quae

DECRETUM

scilicet, expressis verbis contineat licentiam legendi libros etiam ab episcopis prohibitos, aut talibus concepta verbis, quae nullam restrictionem, vel exceptionem patiantur, quod in idem recidit. Consequenter:

Ad 2. Dubium respondendum *negative*, si facultas illa generalis contineatur communi formula, quam supra retulimus; *affirmative* si aliis sit verbis concepta, quae quamlibet limitationem aut exceptionem excludant. Ex. gr. liceat oratori legere et retinere libros *quomodolibet* aut a *quibuscumque prohibitos*. Sententia igitur, quam nos propugnauimus, plane conformis reperitur tum declarationi latae per sacram Congregationem Indicis, tum epistolae Rmi P. Secretarii, ita ut piaculum putemus ab ea recedere.

ADDITIO AD FINEM APPEND. XXXII
Tom. 2. pag. 53-60.

Hac in Appendice absolvimus commentaria in excommunicationes Episcopis reservatas.

Porro animadvertere obliti fuimus quod ab eiusmodi excommunicationibus Urbis Confessarii possunt in Urbe eiusque territorio poenitentes absolvere.

De re decretum Supremae Inquisitionis habemus in *Actis S. Sedis* Tom. IX. pag. 61.

« Cum nuper inter Theologos
» Urbis exorta fuerit quaestio,
» utrum scilicet reservatio casuum
» facta Episcopis, seu locorum Ordinariis a Constitutione *Apostolicae*
» *Sedis moderationi* die 12 Octobris 1869 comprehendat etiam
» Cardinalem Urbis Vicarium pro tempore, ita ut Confessarii teneantur facultatem ab ipso obtinere
» pro validitate absolutionis, quamvis hactenus in usu fuerit iurisdictionem memoratis Confessariis
» haud cohibere quoad casus a iure Episcopis et Ordinariis locorum reservatos, Emsus, ac Rmus Cardinalis Constantinus Patrizi mordenus Urbis Vicarius pro sua spectata prudentia litteris diei 15 Octobris labentis anni, expositis hincinde eorumdem Theologorum opinionibus cum rationum momenti, quibus innituntur, eiusmodi controversiam examinandam proposuit S. Congregationi Supremae Inquisitionis, hac rogationis formula.

» An in vim Constitutionis *Apostolicae Sedis moderationi* die 12 Octobris 1869 Confessarii Urbis speciali facultate Rmi Urbis Vicarii indigeant ut absolvant a censuris quae in dicta Constitutione Episcopis seu locorum Ordinariis reservantur? »

Feria IV die 1 Decembris 1875.

« In Congregatione generali S. Romanae et Universalis Inquisitionis

» habita coram Eñis ac Rñis DD. S.
 » R. E. Cardinalibus Inquisitoribus,
 » proposito suprascripto dubio, et
 » prae habito voto DD. Consultorum,
 » iudem Eñi ac Rñi DD. dixerunt:
 » Ad R. P. D. Adsessorem cum
 » SSmo, ut attentis omnibus decla-
 » rare dignetur posse servari so-
 » litum. »

Eadem die ac Feria

« SSmus D. N. D. Pius Divina
 » Providentia PP. IX in solita au-
 » dientia R. P. D. Adessori imper-
 » tita, audita relatione, ut supra,
 » suffragia DD. Eminentissimorum
 » adprobare dignatus est. »

S. Pelami Rom. et univ. Inqui-
 sitionis Notarius.

Loco ✠ Signi.

EMENDATIO INSTITUENDA
 IN ADDITIONE AD APPEND. XI.

Tom. II, pag. 607.

Hoc in loco retulimus Epistolam

Eñi Card. Monaco, qua Episcopos
 monebat quod formula *non expe-
 dire* adhibita a S. Poenitentaria re-
 late ad suffragium ferendum in po-
 liticis electionibus, aequipolleret
prohibitioni, prout a Suprema In-
 quisitione declaratum fuerat.

Commentarium nostrum in illam
 Epistolam, a legitima Ecclesiae au-
 ctoritate reprehensum et ideo re-
 probatum fuit, utpote menti S. Se-
 dis haud respondens; ideoque nos
 pariter lubenti animo, dictum Com-
 mentarium penitus reprobamus.

Atque eiusmodi documento hisce
 emendationibus et Commentariis
 nostris ad unicam Dei gloriam fi-
 nem imponimus.

Benevolos lectores nostros autem
 humiliter et enixis precibus ro-
 gamus, ut si quid minus veritati
 conforme in eis scriptum reperiant,
 nos pro sua animi humanitate mo-
 nere dignentur.

Romae mense Iunio 1888.

INDEX ANALYTICUS

TOMI II.

PARS III.

EXCOMMUNICATIONES LATAE
 SENTENTIAE EPISCOPIS SIVE ORDINARIIS
 RESERVATAE

APPENDIX XXXI.

*De excommunicatione lata in Cle-
 ricos in sacris constitutos, vel
 Regulares aut Moniales post vo-
 tum solemne castitatis matrimo-
 nium contrahere praesumentes.*

Textus Capitis. pag. 5
 Differentiae inter excommunica-
 tiones Episcopis de iure communi
 reservatas et eas quae de iure
 particulari eis reservatae sunt .. 5
 Constitutio Clementis V in Con-
 cilio Viennensi 6
 Conditiones requisitae ad incur-
 rendam hanc excommunicationem. 7
 Excommunicationem non con-
 trahunt Clerici invalide ordinati,
 et Religiosi si eorum professio nulla
 fuerit. 8
 Et neque si cum impubere con-
 trahant. 9

An incurrant excommunicatio-
 nem Clerici vel Religiosi qui ma-
 trimonium nullum contrahunt ex
 alio capite, ex. gr. consanguinita-
 tis etc. pag. 10

Illam certe incurrunt, quamvis
 matrimonium civile contrahere prae-
 sumant in locis ubi lex Tridentina
 de Clandestinitate viget. 21

Variae quaestiones. 23

APPENDIX XXXII.

*De Excommunicatione illata in
 procurantes abortum effectu se-
 quuto.*

Textus Constitutionis Pianaë. 27
 Constitutio Xisti Papae V. . . 27
 Collatio Piani Capitis cum Xisti
 Constitutione. 33
 Definitio abortus 34
 Qui sint procurantes abortum. 34
 An mandantes hanc incurrant
 excommunicationem? 36
 An mulier praegnans? 39
 Conditiones necessariae ad excom-
 municationem incurrendam. . . . 45